

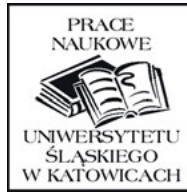
EMIL ZEGADŁOWICZ

DALEKI I BLISKI

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu ŚLĄSKIEGO
KATOWICE 2015

**EMIL ZEGADŁOWICZ
DALEKI I BLISKI**

NR 3208

EMIL ZEGADŁOWICZ DALEKI I BLISKI

POD REDAKCJĄ

HENRYKA CZUBAŁY, KRZYSZTOFA KŁOSIŃSKIEGO,
KRYSTYNY LATAWIEC I WŁODZIMIERZA PRÓCHNICKIEGO

WYDAWNICTWO UNIWERSYTETU ŚLĄSKIEGO
KATOWICE 2015

Redaktor serii: Historia Literatury Polskiej
MAREK PIECHOTA

Recenzenci
STANISŁAW BURKOT
JERZY PASZEK

Książka sfinansowana ze środków
Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego,
Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej im. Ireneusza Opackiego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach,
Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Na 1. stronie okładki zamieszczono obraz autorstwa Vlastimila Hofmana namalowany w Krakowie
26—27 marca 1933 roku, przedstawiający Emila Zegadłowicza w klinice chorób wewnętrznych
Uniwersytetu Jagiellońskiego, którą prowadził Profesor Tadeusz Tempka.
Portret ze zbiorów Muzeum Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym.

SPIS TREŚCI

Bliski i daleki. Od redaktorów	11
WPROWADZENIE	17
Włodzimierz Próchnicki Emil Zegadłowicz — punkty widzenia	19
Krystyna Latawiec Sentymentalizm Emila Zegadłowicza — strategie językowe	43
Henryk Czubala Emila Zegadłowicza doświadczanie świata	57
WOKÓŁ AUTORA	79
Katarzyna Szewczyk-Haake O artystycznej przyjaźni Emila Zegadłowicza i Jerzego Hulewicza — raz jeszcze	81
Stanisław Dziedzic Emil Zegadłowicz i Karol Wojtyła. Obszary wspólnych fascynacji i pola odrębnych rozstrzygnięć	93
Michał Siwiec-Cielebon Nieskutecznie wyklęty, skutecznie niewykorzystany. Aktywność artystyczno- -polityczna Emila Zegadłowicza a Wadowice i wadowiczanie w latach 1935—1939	115
Weronika Grudzień-Koprowska Osobowość twórcza Emila Zegadłowicza w świetle badań z zakresu psychologii twórczości	133

KONTEKSTY	147
Katarzyna Małgowska	
W obliczu przemian. Historiozofia Zegadłowicza dramaturga na przykładzie sztuk <i>Łyżki i księżyc, Pokój dziecienny</i>	149
Katarzyna Wądolny-Tatar	
Wadowice i Emil Zegadłowicz w twórczości Janiny Barbary Górkiewiczowej	159
Jan Burnatowski	
Tematy rumuńskie Emila Zegadłowicza. Uwagi, notatki	175
POEZJA	185
Zbigniew Andres	
Motywy przewodnie w poezji Emila Zegadłowicza	187
Marian Kisiel	
Ekstaza i płacz. O jednej balladzie Emila Zegadłowicza	199
Tadeusz Bujnicki	
Wyśmiany Zegadłowicz. Dwie parodie	209
Anna Węgrzyniak	
Wiersze miłosne Emila Zegadłowicza	219
Urszula Kolberová	
Beskidy w twórczości Emila Zegadłowicza i poetów po czeskiej stronie granicy	233
Joanna Kulczyńska	
<i>Niam niam...</i> — poetycki żart?	245
Dorota Wojda	
Przyrządzanie wizerunku Murzyna w antologii <i>Niam niam...</i> Edwarda Kozikowskiego i Emila Zegadłowicza. Fantazja lingwistyczna jako mimikra	261
PROZA	279
Wojciech Ligęza	
Szkoła jako system opresji. <i>Zmory...</i> Zegadłowicza a <i>Ferdydurke</i> Gombrowicza	281

Marta Tomczok	
Rzucanie i fałszowanie kości. Jak dziś czytać <i>Zmory</i> ...?	299
Magdalena Januszek, Natalia Zborowska	
<i>Zmory</i> z celuloиду. Emil Zegadłowicz w oku kamery	307
Stanisław Stabro	
<i>Motory</i> Emila Zegadłowicza — czytane po latach	319
Ewa Bartos	
„Chemia mózgow”. Próba interpretacji <i>Motorów</i> Emila Zegadłowicza	341
Jacek Rozmus	
Galicja i Wojna Światowa 1914—1918 w <i>Motorach</i> Emila Zegadłowicza	361
VARIA	373
Adam Zegadłowicz	
Stefan Żechowski (1912—1984)	375
O Adamie Zegadłowiczu	386
Włodzimierz Wójcik	
Gorzeń Adama Zegadłowicza i mój Gorzeń	387
O Profesorze Włodzimierzu Wójciku	397
Wykaz ilustracji	399
Indeks osobowy	403
Summaries	413

Jerzy Hulewicz *Emil Zegadłowicz*

BLISKI I DALEKI OD REDAKTORÓW

Tom artykułów i studiów poświęconych twórczości Emila Zegadłowicza zawiera w tytule dwuprzymiotnikową metaforę, której sens, choć czytelny, wymaga jednak pewnego dookreślenia. Tytułowa metafora ukazuje bowiem znaczenie podwójne. Po pierwsze, Zegadłowicz jako pisarz „daleki” rysuje się w coraz odleglejszej perspektywie naturalnego dystansu czasowego, gdyż nawiązywał formą liryczną do wątków i światopoglądu Młodej Polski. W prozie z kolei, którą można umieścić w nurcie wspomnieniowych mitów o dzieciństwie i/lub młodości, w nurcie społecznym (czy wizjonersko-społecznym) problematyka tekstów powieściowych Zegadłowicza oddala się w obrębie procesu historycznoliterackiego wraz z całością dwudziestolecia 1918—1939. Oddala się okres Wielkiej Wojny (jak niegdyś określano I wojnę światową) zakończony odzyskaniem niepodległości, oddalają się lata dwudzieste naznaczone zabójstwem Gabriela Narutowicza i przewrotem majowym, lata trzydzieste rozpoczęte wielkim kryzysem i gęstniejącą atmosferą zagrożenia totalitarno-militarnego, kontynuowane dekompozycją obozu belwederskiego i zakończone katastrofą wrześniową. W świadomości dzisiejszego czytelnika tekstów XX-wiecznych przede wszystkim te wydarzenia określają drogi polskiej literatury, szeroko pojmowanej nowoczesności, w mniejszym zaś stopniu — daty debiutów, wystąpień grup literackich, publikacji utworów czy zgonów pisarzy.

Pomiędzy tą dwudziestoletnią całością literatury nowoczesnej — modernistycznej, a trwającą od mniej więcej ćwierćwiecza po/nowoczesnością dystans zwiększa się nieustannie, obejmując ogromną, graniczną otchłań II wojny oraz dwukrotną zmianę ustrojową, rozpoczynającą i kończącą dzieje Polski Ludowej. Bieg przemian i narastanie dystansu historycznego obejmują całość kultury, także literaturę. Fakty z dwudziestolecia 1918—1939 przywołane zostały nieprzypadkowo, znajdują bowiem odzwierciedlenie tematyczne oraz ideologiczne w pisarstwie Emila Zegadłowicza. Prawidłowości dystansującej podlegają oczywiście, w większym czy mniejszym stopniu, działalność i dokonania artystyczne pisarza. Najnowsze przyspieszenie cywilizacyjne obejmuje z jednej strony gwałtowne wstrząsy społeczne, a w obrębie tego — wyrazistą, wielowymiarową zmianę kulturową sztuki i literatury. Ale też z drugiej strony procesy modernizacyjne powodują ze wszech miar pożądane ciągle przewartościowywanie zjawisk artystycznych, ukazują je pod innym kątem, w nowej skali wartości, wymuszają ich reinterpretację.

Modernizująca się współczesność, globalna, szybkozmienna, ideologicznie wahliwa, nie może być postrzegana jako prosta kontynuacja przeszłości; co więcej, nie da się jej uznać za analogię tego, co się dokonało. Wśród niezliczonej ilości zagadnień twórczość Zegadłowicza oddala się również dlatego, że współczesna kultura dokonuje, a właściwie już dokonała wyparcia literatu-

ry poza obszar dyskursu istotnego dla szerszego ogółu. Literatura jako forma społecznego oddziaływania ulega marginalizacji, zmniejsza się ranga kultury wysokoartystycznej na rzecz skonwencjonalizowanych, uproszczonych produktów, będących niczym innym niż masą towarową, przedmiotem komercyjnego obrotu. To, co nie jest aktualne, nie przystaje do ram współczesnego odbioru, co nie funkcjonuje w systemie marketingowym, wypada z obiegu. Zjawisko to dotyka, poza pewnymi wyjątkami (wśród nich twórczość Stanisława Ignacego Witkiewicza, Brunona Schulza, przedwojenne teksty Witolda Gombrowicza, proza kobieca — Zofia Nałkowska, Maria Dąbrowska, Maria Kuncewiczowa — poezja Skamandra, Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, Juliana Przybosa, Czesława Miłosa) całości literatury dwudziestolecia, w tym z pewnością piarstwa Zegadłowicza. Postrzegane jako tradycjonalistyczne, epigońskie, anachroniczne czy sentymentalne na tle nowoczesnej sztuki międzywojnia, powraca przy okazji przypominania niegdysiejszych prowokacji i skandali artystycznych.

Jednocześnie szereg składników piarstwa Zegadłowicza daje się odnieść do tak różnej od dwudziestolecia współczesności. Będą to ślady „bliskich” relacji z problemem społecznego rozwarstwienia, które nie uległo zniwelowaniu w warunkach państwa demokratycznego. Zaangażowanie autora *Martwego morza...* w walkę z nierównością ekonomiczną, generującą różnice polityczne, kulturowe, mentalne, stanowi formę sprzeciwu wobec zawsze istniejących, choć nie zawsze w widoczny sposób eksponowanych zagrożeń — bezrobocia, przemocy wewnątrzpaństwowej, światopoglądowych konfliktów i społecznych napięć, rozmaitych postaci wykluczenia i zagrożeń zewnętrznych. Pisarz, podejmując niegdyś aktualną i dyskutowaną problematykę poszukiwania nowego, sprawiedliwego ładu społecznego, chętnie sięgał do prowokacji, która nie była jedynie formą autoreklamy, lecz miała na celu zwrócenie uwagi grup szerszych niż dotychczasowe, stosunkowo wąskie środowisko czytelnicze, funkcjonujące w warunkach demitologizacji sztuki, zwłaszcza literackiej, po 1918 roku oraz w sytuacji merkantylizacji obiegu artystycznego i rynku masowego. Musiała się do tego dostosować strategia pisarzy. Widać przy tym, jak proza i w pewnym stopniu dramaturgia Zegadłowicza realizowały postulat zapisu rzeczywistości. Jednocześnie w jego poezji dostrzegamy brak tego, co cechuje sztukę nowoczesną, awangardową, poszukującą i oryginalną. Poezja ta jest w zastanawiający sposób do końca tradycjonalistyczna. Obecne jej są modernizacyjne fascynacje, na przykład asymilacja techniki jako tematu poetyckiego, eksplozja metropolii i wszechobecność kultury wielkomiejskiej, awangardowe eksponowanie radia, kina czy samolotu jako środków komunikacji wytwarzających nowy wymiar więzi społecznej. Ludowy rzemieślnik, prawdziwy artysta, indywidualny t w ó r c a, taki jak Jędrzej Wowro, zastępuje tu w y t w ó r c ę zunifikowanych, seryjnych produktów (by odwołać się do terminologicznego przeciwstawienia Waltera Benjamina). Liryka antyurbanistyczna, zamiast cywilizacji przemysłowej, przedstawia naturę, opisuje ziemię, łąkę, rośliny zamiast bruku i asfaltu, księżyc zamiast latarni. Ten tradycjonalizm, czasem okreśłany mianem regionalizmu, nie wynika z bezrefleksyjnego konserwatyizmu estetycznego i czemuś jednak służy. Celem jest eksponowanie jednostki, indywidualium w jego własnym świecie. Kiedy jednak porównamy prozę, dramaty i poezję Zegadłowicza, dostrzeżemy, że bohater tej twórczości pojawia się raczej jako efekt nastawienia etycznego niż estetycznego, że procesy modernizacyjne zachodzące w dwudziestolecie, jeśli są obecne, to raczej w postaci negatywnej, na przykład katastrofy wojennej albo nasilenia napięć klasowych. W rezultacie widzimy, jak twórczość Zegadłowicza prowadzi z czasem do zanegowa-

Jerzy Hulewicz
Miasto

nia małomieszczańskiej, spetryfikowanej tradycji (od jej obyczajowości seksualnej po religijną), do krytyki cywilizacji technicznej wywierającej presję na ilość i efektywność, wreszcie kwestionuje sytuację polityczną, w której jednostka ludzka staje się zakładnikiem ideologii, a zbiorowość zamieniana jest w niewolników produkcji przemysłowej lub konfliktu zbrojnego. Ostatecznie nadzieja na zmianę *status quo* wiąże się z rewolucyjną destrukcją. Charakterystyczne, że to, co minione, pisarz określa mianem „kroniki” (*Kronika z zamierzchłej przeszłości* — głosi podtytuł *Zmór...*), sugerując odniesienie do czegoś archaicznego. Natomiast to, co najbardziej współczesne (ukazywane przy użyciu rozmaitych technik w *Motorach* i *Martwym morzu...*), zostaje wpisane w delegitymizujący bunt, ustawiający rzeczywistość jako coś nie do przyjęcia dla artysty, którego moralny sprzeciw przenosi się na protest społeczny.

Zmiana, którą dziś określilibyśmy jako modernizację, nie przebiega drogą prostej ewolucji naukowo-technicznej towarzyszącej „martwemu morzu” politycznej stagnacji, ale jest wymuszona przez wstrząs społeczny, rozbijający podwaliny nierówności i opresywności. W latach trzydziestych miała to być reakcja na kryzys i wynikający zeń faszyzm. Sądy takie czytelne są w ówczesnych wypowiedziach artystycznych i publicystycznych Zegadłowicza, i dziś widzimy, do jakiego stopnia pisarz trafnie przewidywał nadchodzące wydarzenia. Brało się to również z postrzegania roli artysty, który dąży do upodmiotowienia zbiorowości, chociaż nie w starej, romantycznej wersji proroka, lecz świadomego uczestnika działań skierowanych przeciw wzbierającej w Europie fali faszyzmu w różnych jego odmianach. Jest to działanie analogiczne do wcześniejszych, kiedy pisarz jednoczył się z *innymi*, z beskidzkimi powsinogami, albo przez tekst pastiszowy utożsamiał się z egzotycznymi, odległymi cywilizacyjnie *Murzynami*. (Współ)czucie oznaczało dlań uczestnictwo, a to z kolei — odpowiedzialność. Była to też jeszcze jedna postać znoszenia antropologicznej ambiwalencji daleki — bliski, odrzucony — akceptowany, obcy — swój.

Zaskakująca jest w pisarstwie Zegadłowicza, nierozpoznana w perspektywie najnowszych badań, problematyka cielesności. Owszem, pisano o erotyzmie w twórczości Zegadłowicza, lirycznym, łagodnym i brutalistycznym, z naturalizmu wywiedzionym. Dostrzegano intersemiotyczne związki tego pisarstwa z plastyką, omawiając tekst *Motorów* i grafikę Stefana Żechowskiego. Pisano o erotyzmie, bardziej skupiając się jednak na sytuacyjnych grach, emocjach związanych z dojrzewaniem biologicznym i podpatrywaniem dorosłych, zauważano egzotyzm (na przykład postaci powieściowej o znaczącym imieniu Maury), ale cielesność, odbiegająca od wzorów młodopolskich, werytyczna, sensualna, niekiedy groteskowo pokraczna, karykaturalny odpowiednik środowiskowej mentalności, nie doczekała się dotąd wyczerpującej, nowoczesnej analizy. Sferę seksualną wiązano z prowokacją, obyczajową przede wszystkim, rzadziej dostrzegając stylistyczny czy stylizacyjny jej kształt. Zawierała się w tym manifestacja emocjonalna, światopoglądowa, zapewne elementy autokreacji, a wszystko obliczone na wyeksponowanie mechanizmów współczesnej kultury popularnej, jej egzaltacji czy afektacji; mówiąc innym językiem — estetyki campowej. W tej prowokacji rozpoznajemy też ekspresję i pozę artysty bliższą gestom Stanisława Przybyszewskiego niż Stanisława Witkiewicza, choć Zegadłowicz świadomie porzuca oparte na młodopolskich wzorcach nawyki. Bliżej mu do takich programowych wypowiedzi, jak dawniejsze — Gabrieli Zapolskiej *O czym się nie mówi* i *O czym się nawet myśleć nie chce*, czy współczesne powieści o polityce, a zarazem Juliusza Kadena-Bandrowskiego powieści z kluczem. Skandal pełni teraz inną funkcję niż skierowane przeciw filistrom artystowskie pozy, zyskuje przede wszystkim charakter ideowy, polityczny.

Pozostawała i pozostaje legenda biograficzna. Pisarz zrywający ze światem zastanym, z tożsamością naturalnego dlań, jak by się mogło zdawać, środowiska Wadowic, a później Poznania, postrzegany jest jako prowokator. Jego polemiki prowadzone na płaszczyznach obyczajowej, religijnej, politycznej przesłaniają swą skandalicznością istotę i cel prowokacji. Tymczasem artysta przeciwstawiający się w trzech płaszczyznach „smakowi powszechnemu” dokonuje tą drogą nieoczekiwanych a konsekwentnych zwrotów ideowych. Odrzuceniem młodości stają się *Zmory...*, potem następuje zerwanie z dogmatycznym środowiskiem „Tęczy”. Od publikacji wołkowickiej powieści przełom światopoglądowy i jego konsekwencje oznaczają nie tylko krytykę zatęchłej, nikczemnej, obłudnej sfery małomieszczańskiej, literatura знаła już takie manifestacje. Ważniejszą konsekwencją apostazji staje się poszukiwanie przez pisarza w epoce kryzysu ekonomicznego, w czasach, gdy tężeją ideologie totalitarne, rozwiązania w ideologii lewicowej. Jak się zdaje, źródłem tego zwrotu były wrażliwość emocjonalna oraz poczucie moralnej uczciwości, nie tylko wobec siebie, nie tylko wobec „prawdy w sztuce”, autentyczności artystycznej, ale również poczucie obowiązku inteligenta — artysty stojącego wobec konkretnego społecznego rzeczywistości. Zetknięcie się z realnym światem, analogicznie jak u Zegadłowicza, kazało reporterom międzywojnia zajmować stanowisko takie, jakie reprezentują Ksawery Pruszyński czy Konrad Wrzos (by na dwóch tylko przykładach społecznego reportażu poprzestać). Odzwierciedlenie w powieści autobiograficznej, w prozie reportażowej, w reportażu prasowym przynosi wówczas rozległą panoramę kulturową, w odniesieniu do twórczości Zegadłowicza niewystarczająco i powierzchownie zbadaną.

Odrębną kwestią, którą należy uznać za istotną w kontekście pisarstwa Zegadłowicza, jest problematyka pamięci. Łączy się ona z zagadnieniem autobiografizmu, a także z zapisem pewnej kulturowej tradycji utrwalającej zjawiska peryferyjne, ulegające degradacji jako wartości regionalne (by nie rzec: prowincjonalne), wypierane przez cywilizację przemysłu, techniki, kulturę popularną, miejską. Utrwalanie egzotyizmu świata prowincjonalnego w liryce, dramacie, powieści (czy wspomnienia odnoszone do realiów młodopolskich) przestaje pełnić funkcję indywidualnej biografii, a zamienione zostaje w muzeum zbiorowej pamięci i wyobraźni. Zamiana planu intymnego na ogólną panoramę oznacza odejście od perspektywy bohatera jednostkowego. Zastąpi ją proces historyczny, sygnowany w aluzjach i opisach wojny, ruchów społecznych, wystąpień rewolucyjnych.

Nierozpoznane w całościowym ujęciu pozostaje analogiczne do pamięci zagadnienie wyobraźni tego pisarza, jej źródeł biograficznych, a bardziej jeszcze psychicznych, oraz jej warsztatowej organizacji. O pamięci pisano przede wszystkim w tym pierwszym, biograficznym kontekście, traktowano ją jako składową tematyczną dotyczącą historycznej czy fabularnej przeszłości, ale nie rozpatrywano jej jako reguły (mimo pewnych modyfikacji) kompozycyjnej w prozie, zasady kreowania poetyckiego obrazu i należącej doń symboliki, planowania konstrukcji osobowej i zdarzeniowej w utworach dramatycznych. Wyobraźnia i wyobraźniowość jako strategie artystyczne wywodziły się niewątpliwie z poetyki młodopolskiej, ale absorbowały na innych niż dotychczas zasadach i regionalną, beskidzką ludowość, i symbolizm konstruujący ideowy kształt form powieściowych, i eksperymenty, takie jak proza Jamesa Joyce’a, i tradycję antyczną grecką na zmianę z biblijną, a także osiągnięcia dokumentarno-dokumentacyjne literatury XX-wiecznej wraz z wielogatunkowością prozy i dramatu (pod wpływem inscenizacji niemieckich, powstają-

cych w atmosferze politycznej sztuki Republiki Weimarskiej, granych także w teatrach polskich). W jakiś sposób poszukiwania pisarskie Zegadłowicza przypominają Nową Rzeczowość, przede wszystkim ze względu na prezentowanie gwałtownych przemian ekonomicznych i technicznych składających się na społeczną rzeczywistość materialną. Towarzyszy temu proces dezintegracji dotychczasowego systemu socjalnego wraz z przemianą zachodzącą w świadomości mas, jednostek, przywódców politycznych, porywających za sobą masy, i nierzadko artystów, od których masy się odwracają, gdy ci nie staną po stronie przywódców. Ten mechanizm, funkcjonujący pomiędzy indywidualnym a masowym, pomiędzy sztuką a władzą, wtedy właśnie, w latach międzywojennych, staje się bardziej widoczny, pozbawiony woalu estetycznego, zrywanego przez jednoznaczny slogan propagandowy.

Poeta liryczny staje się w tych czasach diagnostą widzialnego świata. Jednakże poza okazjonalnymi, na poły biograficzno-anegdotycznymi, konstatacjami nie przedstawiono dotąd w zadowalający sposób przyczyn tego stanu rzeczy, procesu świadomościowego, który wyłania się nie tylko z tekstów artystycznych Zegadłowicza, ale i z opublikowanej w ostatnich latach jego korespondencji prywatnej, a także z polemik prasowych. Wiąże się z tym kulturowe rozpoznanie jego dzieł. Ale dotąd traktowane było raczej w sposób tradycyjny, łączono to pisarstwo z regionem, z odniesieniami do kultury ludowej, pomijając jego szerzej rozumiany wymiar. Tymczasem chodzi tu nie tylko o replikę folklorystyczną. Warto, w powiązaniu z historią sztuki, pokazać Zegadłowiczowską wersję kultury i świadomości ludowej, małomiasteczkowość jako osobliwy mikrokosmos prowincjonalnej dulszczyzny, wariant wielkomijski w innych niż *Zmory...* powieściach. Czytać je można na różnych poziomach, poczynając od układów przestrzennych świata przedstawionego, przez status bohaterów, sytuacje, w których funkcjonują, aż po relacje uczuciowe czy ideowe. Tutaj zastosowanie tematyki i metodologii feministycznej oraz badań genderowych mogłoby zaowocować interesującymi, a nawet zaskakującymi rezultatami poznawczymi, dającymi się dostrzec z perspektywy współczesnej antropologii kulturowej.

Różnorodność estetyk stosowanych przez Zegadłowicza, wpisanych w wariacje gatunkowe obecne w jego tekstach, implikuje różnych odbiorców. Czytelnicy międzywojnia, tak czy inaczej „bliscy” temu dziełu, i nam współcześni, historycznie „dalecy”, ustanawiają wspólnie społeczny kontekst lektury liryki, prozy i dramatu, umożliwiając odczytanie twórczości Zegadłowicza jako przedmiotu kultury z pierwszej połowy XX wieku, tekstu zapisującego świat rzeczywisty, a zarazem rezultatu kreacji artystycznej. I odwrotnie, „bliskość” Emila Zegadłowicza oznacza nie tylko łączliwość jego dzieła z problematyką współczesną, ale przede wszystkim podatność tych utworów na badania teoretycznoliterackie, pozwalające wydobyć ich niedostrzeżone i nierozpoznane wątki.

Zbiór tekstów w tomie *Emil Zegadłowicz daleki i bliski* stanowi nie tylko zespół konstatacji i analiz literaturoznawczych. Jest także, zgodnie z zamiarem autorów i redaktorów, naszkicowaniem dalszych perspektyw badania twórczości pisarza.

WYKAZ ILUSTRACJI

Jerzy Hulewicz <i>Emil Żegadłowicz</i> , linoryt, Muzeum Emila Żegadłowicza w Gorzeniu Górnym 1922, fot. Martyna Adamska	9
Jerzy Hulewicz <i>Miasto</i> , linoryt, Muzeum Emila Żegadłowicza w Gorzeniu Górnym, fot. Martyna Adamska	13
Stefan Żechowski <i>Cyprian Faun</i> (Emil Żegadłowicz), rysunek, Muzeum Emila Żegadłowicza w Gorzeniu Górnym, fot. Martyna Adamska	17
Stefan Żechowski <i>Miting</i> , ołówek, Muzeum Emila Żegadłowicza w Gorzeniu Górnym, fot. Martyna Adamska	23
Stefan Żechowski <i>Zwycięski pochód ze Wschodu</i> , ołówek, Muzeum Emila Żegadłowicza w Gorzeniu Górnym, fot. Martyna Adamska	27
Emil Żegadłowicz (1910), fotografia z archiwum rodziny pisarza	45
Emil Żegadłowicz w poznańskiej rozgłośni Polskiego Radia, zdjęcie z lat trzydziestych, fotografia z archiwum rodziny pisarza	49
Stefan Żechowski <i>Kłęczący przed dziewczyną</i> , tusz, Muzeum Emila Żegadłowicza w Gorzeniu Górnym, fot. Martyna Adamska	72
Ludwik Misky <i>Emil Żegadłowicz</i> , olej, płótno, Muzeum Emila Żegadłowicza w Gorzeniu Górnym, fot. Martyna Adamska	79
Jerzy Hulewicz <i>Gorzkie żale</i> , projekt okładki do tomu wierszy Emila Żegadłowicza, drzeworyt kolorowany czerwoną kredką, Oddział Zbiorów Specjalnych Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu, zbiór rękopisów	82
Jerzy Hulewicz <i>Zielone Świąta</i> , linoryt, wykorzystany w 1. wydaniu tomu Emila Żegadłowicza <i>Zielone Świąta. Poezje i medytacje</i> (Gorzeń Górny 1923), Muzeum Emila Żegadłowicza w Gorzeniu Górnym	83
Jerzy Hulewicz <i>Kantyczka rosista</i> , linoryt barwny, wykorzystany w 1. wydaniu tomu Emila Żegadłowicza <i>Kantyczka rosista</i> , Gorzeń Górny 1924, Muzeum Emila Żegadłowicza w Gorzeniu Górnym	86
Dom Emila Żegadłowicza w Gorzeniu Górnym, fot. Martyna Adamska	94
Tytus Żegadłowicz, fotografia ze zbiorów Muzeum Emila Żegadłowicza w Gorzeniu Górnym	95
Wanda i Adolf Kaiszarowie oraz Elżbieta Kaiszarówna, fotografia ze zbiorów Muzeum Emila Żegadłowicza w Gorzeniu Górnym	95
<i>Czartak. Zbór poetów w Beskidzie</i> — strona tytułowa	97
Pracownia Emila Żegadłowicza, fot. Martyna Adamska	98
Zbigniew Pronaszko <i>Edward Kozikowski</i> , karykatura	98
Karol Wojtyła (1939), fot. Paweł Bielec	101
Jędrzej Wowro <i>Święty Franciszek z Asyżu</i> , drewno polichromowane, fot. Martyna Adamska	104
Rękopis <i>Sonetu I</i> Karola Wojtyły	104
Jędrzej Wowro <i>Chrystus Frasobliwy z ptaszkami</i> , Muzeum Etnograficzne w Krakowie	106
Jędrzej Wowro <i>Orkiestra anielska</i> , świecznik wiszący, drewno polichromowane, Muzeum Emila Żegadłowicza w Gorzeniu Górnym	106

Jędrzej Wowro <i>Święty Franciszek</i> , drewno polichromowane, Muzeum Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym	107
Strona tytułowa grafik Jędrzeja Wowry, drzeworyt, Muzeum Emila Zegadłowicza, fot. Martyna Adamska	107
Jędrzej Wowro <i>Święty Franciszek</i> , drzeworyt, Muzeum Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym, fot. Martyna Adamska	109
Jędrzej Wowro <i>Chrystus Frasobliwy</i> , drzeworyt, Muzeum Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym, fot. Martyna Adamska	110
Pani Atessa w gorzeńskim parku z gośćmi. Od lewej: Stanisław Dziedzic, Janusz Paluch, Atessa Rudel z domu Zegadłowiczówna, Małgorzata Dziedzic, Adam Ziemianin (mąż wnuczki Zegadłowicza, Marii).	112
Zjazd literatów w Pławowicach. Na zdjęciu między innymi Emil Zegadłowicz, Julian Tuwim, Jarosław Iwaszkiewicz, Muzeum Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym	116
Na zdjęciu z jakiejś uroczystości (prawdopodobnie religijnej) pod koniec lat dwudziestych w Wadowicach, Emil Zegadłowicz stoi poza zwartym tłumem z nieodłączną laską, widoczny w głębi, poniżej szyldu składu artykułów aptekarskich	118
Rewers zdjęcia Emila Zegadłowicza z elewami orkiestry 12. pułku piechoty, z autografem pisarza oraz datą spotkania: 21 czerwca 1938 roku	127
Emil Zegadłowicz w gorzeńskim dworze wśród żołnierzy i elewów orkiestry 12. pułku piechoty	129
Emil Zegadłowicz (1906), fotografia z archiwum rodziny pisarza	147
Zbigniew Szpingier <i>Krzykacz</i> . Zdjęcie pochodzi z jednego dotąd wydania <i>Łyżek i księżycy</i>	151
Ulica Tatrzańska w Wadowicach, fotografia z archiwum rodziny pisarza	161
Ludwik Misky <i>Emil Zegadłowicz</i> , olej na płótnie, Muzeum Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym	185
<i>Flora</i> , park w Gorzeniu Górnym, fot. Martyna Adamska	195
Stefan Żechowski <i>Faun i muzy</i> , ołówek, Muzeum Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym, fot. Martyna Adamska	203
Zbigniew Pronaszko <i>Emil Zegadłowicz</i> , karykatura, Muzeum Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym	211
Jerzy Hulewicz <i>Akt kobiety</i> , linoryt, Muzeum Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym, fot. Martyna Adamska	220
Jerzy Hulewicz <i>Lucznik</i> , linoryt, Muzeum Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym, fot. Martyna Adamska	221
Jerzy Hulewicz <i>Akt</i> , linoryt, Muzeum Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym, fot. Martyna Adamska	223
Jerzy Hulewicz <i>Akt kobiety z uniesionymi rękami w ujęciu do kolan</i> , linoryt (1919), Muzeum Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym, fot. Martyna Adamska	225
Jerzy Hulewicz <i>Akt kobiety z rękami na głowie</i> , linoryt, Muzeum Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym, fot. Martyna Adamska	231
Jerzy Hulewicz <i>Emil Zegadłowicz</i> , Muzem Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym	279
Jerzy Hulewicz <i>Portret chłopca</i> , akwaforta (1918), Muzeum Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym, fot. Martyna Adamska	285
Stefan Żechowski <i>Ursa w pochodzie</i> , ołówek, Muzeum Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym, fot. Martyna Adamska	325
Stefan Żechowski <i>Pogrzeb Kozaka</i> , ołówek, Muzeum Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym, fot. Martyna Adamska	327
Stefan Żechowski <i>Muzy</i> , ołówek, Muzeum Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym, fot. Martyna Adamska	335
Stefan Żechowski <i>Sen Maury</i> , ołówek, Muzeum Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym, fot. Martyna Adamska	337

Stefan Żechowski <i>Ślimak</i> , ołówek, Muzeum Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym, fot. Martyna Adamska	343
Stefan Żechowski <i>Zasłuchana w mowę poety</i> , ołówek, Muzeum Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym, fot. Martyna Adamska	349
Stefan Żechowski <i>Uścisk na tle gwiazd</i> , ołówek, Muzeum Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym, fot. Martyna Adamska	351
Stefan Żechowski <i>Karuzela</i> , ołówek, Muzeum Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym, fot. Martyna Adamska	355
Ludwik Misky, Ekslibris Emila Zegadłowicza (1912), cynkotypia rastrowa. Ekslibris wklejony do książki: Cyprian Norwid, <i>Pisma zebrane</i> , tom E nr 1520 (egzemplarze numerowane, wydano 1725). Własność prywatna.	373
Stefan Żechowski <i>Uścisk na ławce</i> , ołówek, Muzeum Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym, fot. Martyna Adamska	379
Stefan Żechowski <i>Uścisk Marysi</i> , ołówek, Muzeum Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym, fot. Martyna Adamska	381
Wnętrze pokoju w Muzeum Emila Zegadłowicza, fot. Martyna Adamska	385
Adam Zegadłowicz, fotografia z archiwum rodziny pisarza	386
Projekt znaczka pocztowego wykonany przez Stefana Żechowskiego	387
Jadalnia w domu Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym, fot. Martyna Adamska	388
Pracownia poety, fot. Martyna Adamska	388
Maria i Emil Zegadłowiczowie (1917), fotografia z archiwum rodziny pisarza	389
Ateśa Rudel z domu Zegadłowicz, fot. Seweryn Wegenke	390
Ateśa Rudel z domu Zegadłowicz i Profesor Włodzimierz Wójcik, fotografia z archiwum rodziny pisarza	390
Maria Zegadłowiczowa, fotografie z archiwum rodziny pisarza	393
Ludwik Misky <i>Maria Zegadłowiczowa</i> , olej na płótnie, fot. Martyna Adamska	395

INDEKS OSOBOWY

- Adamska Martyna 399—401
Adorno Theodor Wiesengrund 41, 75
Adwentowicz Karol 216
Agamben Giorgio 48, 55
Alcybiades (Alkibiades) 353
Alescandri Vasile 178
Amabile Teresa M. 134, 136
Amsterdamski Stefan 362, 370
Andrade Oswald de 273—275
Andres Zbigniew 20, 42, 68, 76, 187, 198, 216, 217, 269,
276, 277, 324, 339
Ankersmit Frank 21
Arens William 254, 258, 265, 272, 275
Arghezi Tudor 180, 181
Arieti Silvano 138
Arystofanes 295
Augustyn, św. 328
Axe Erwin 308
- Babel Izaak 31
Babler Otto F. 242
Bachtin Michail 28, 60, 67, 69, 76
Bacon Francis 328
Baeck Leo 39
Baker Josephine 263
Balbus Stanisław 59, 66, 76
Balcerzan Edward 246, 259
Baliński Stanisław 188, 397
Bałys Wincenty Stanisław 98, 100, 126, 130, 390
Banach Andrzej 246, 258, 348, 359, 380, 383
Bandrowski Jerzy 25, 320
Baran Bogdan 149, 157
Barańczak Stanisław 89, 92
Barczyński Janusz 20, 253, 258
Barron Frank 140
Barthes Roland 301
Barton Rexford W. 249, 258
Bartos Ewa 341, 359
Bartoszyński Kazimierz 20, 34
Bassnett Susan 275, 277
Bator Juliusz 362, 363, 370
- Batory Stefan 212
Bataille Georges 348, 357, 359
Baudelaire Charles 59
Beckett Ian F.W. 362, 365, 370
Belcher Terence L. 137
Belza Stanisław 249
Benjamin Walter 12, 64, 181, 182
Bergel Rajmund 43, 55
Bergson Henri 74, 205, 364, 366, 384
Bermúdez José Luis 47, 56
Bezruč Petr 236, 237, 240, 242
Bhabha Homie K. 262, 275
Białas Tadeusz 246, 258
Białoszewski Miron 61, 63, 76
Bielatowicz Jan 124
Bielec Paweł 399
Bieniasz Zbigniew 99, 112
Bieńczyk Marek 180, 182
Biernacki Andrzej 282, 296
Birkenmajer Józef 177, 388
Błaga Lucian 180
Bloch Natalia 262, 276
Błońska Janina 59
Błoński Jan 281, 296
Bober Jerzy 102, 103, 112
Bodrogi Tibor 253, 258
Bogin Frederick D. 39
Boguszewska Helena 25
Bolecki Włodzimierz 20
Bonarska Maria 330, 338
Borejsza Jerzy W. 24, 42, 125, 324, 338
Borowski Tadeusz 39, 397
Borucki Aleksander 249
Borzymińska Zofia 37
Boukołowski Henryk 310
Bourdieu Pierre 75, 76
Boy-Żeleński Tadeusz, zob. Żeleński Tadeusz Boy 31, 156
Brackfield Shereen C. 136
Brisson Pierre-Raymond de 249, 258
Brodzka Alina 35, 41, 42, 188, 198, 246, 259, 270, 276,
319—323, 325, 338

- Broniewski Władysław 210, 217, 324
 Brötje Michael 87, 92
 Brückner Aleksander 245, 274
 Bruckner Ferdinand 28
 Bryl Mariusz 87, 92
 Brzostowska Janina 388
 Buchholtz Mirosława 275, 276
 Buchowski Michał 262, 276
 Budrewicz Tadeusz 216, 217
 Budrewicz Zofia 366, 371
 Budzisz-Krzyżanowska Teresa 310
 Bujnicka Maria 249, 258
 Bujnicki Tadeusz 209
 Bujnicki Teodor 209, 212, 213, 216, 218
 Bukowski Piotr 275, 277
 Burckhardt Jacob 362
 Burkot Stanisław 167, 173
 Burnatowski Jan 175
 Burstin Aviezer 40
 Buryła Sławomir 41, 42
 Bychowski Gustaw 26
- Calderón Pedro 152
 Campanella Tommaso 328
 Campos Haroldo de 275
 Canetti Elias 288, 296
 Céline Louis-Ferdinand 31, 156, 322
 Cendrars Blaise 252, 258, 259, 262, 276
 Ciechowicz Jan 100, 112
 Cieślak Anna 20
 Chełstowski Bogdan 59, 77
 Chlebnikow Wielimir 252, 253, 259
 Chlumberg Hans 25
 Chmielewska Katarzyna 41
 Chmielewska-Szlajfer Maria 263, 276
 Choromański Michał 25, 322
 Choynowski Piotr 31
 Chwalba Andrzej 160, 161, 173, 362, 363, 370, 371
 Clark Suzanne 48, 55
 Coster Charles de 152
 Cotruș Aron 176, 177, 180—182
 Csikszentmihalyi Mihaly 134, 137, 138, 140
 Czachowska Jadwiga 175
 Czachowski Kazimierz 187, 189, 198
 Czekańska-Heymanowa Róża 196
 Czanerle Maria 150, 157
 Czaplejewicz Eugeniusz 60, 76
 Czapliński Przemysław 41
 Czarnocka Halina 272, 276
 Czermińska Małgorzata 20
 Czerniaków Adam 20, 36, 38, 40
 Czernik Stanisław 190, 197
- Czubała Henryk 57
 Czuchnowski Marian 156, 324
 Czyżewski Tytus 257, 258
- Daniszewski Tadeusz 20
 Dąbrowska Maria 12, 320
 Delacroix Eugène 334
 Delaperrière Maria 362, 370
 Degas Edgar 46
 Dembińska-Pawelec Joanna 89, 92
 Dembiński Henryk 324
 Demel Juliusz 176, 182
 Deutch Miriam 263, 276, 277
 Dion Kasjusz 179
 Dżakowska Alina 57, 76
 Dobaczewska Wanda 209, 210, 218
 Dobrogoszcz Tomasz 262, 275
 Dobrołowicz Witold 140, 145
 Dobrowolski Tadeusz 376
 Domańska Ewa 21, 41, 42
 Dopart Bogusław 102, 113
 Dostojewski Fiodor 33, 69, 362, 384
 Dowing Harry 250
 Döblin Alfred 31
 Dreiser Theodore 156
 Drożdżówna-Bielatowicz Irena 124
 Dunikowski Xawery 111, 126, 390
 Durak Ewa 247, 258
 Dybciak Krzysztof 103, 113
 Dybel Paweł 300, 304, 306
 Dymek Rafał 362, 370
 Dziadek Adam 362, 370
 Dziedzic Małgorzata 112, 400
 Dziedzic Stanisław 93, 101—103, 111—113, 400
 Dziwulski Eugeniusz 216
 Dziwisz Marian 74, 77
 Dżyngis-chan 292
- Eichmann Adolf 39
 Eisenbach Artur 36
 Emerson Ralph Waldo 156
 Eminescu Mihail 177, 179
 Erenburg Ilia 156
 Essmanowski Stefan 33, 59, 123
 Evans Robert C. 137
 Evans-Pritchard Edward Evan 247, 258, 265, 276
 Evert Ludwik 177, 178, 183
- Falicki Jerzy 253, 258
 Fałat Julian 96, 388
 Faure Elie 262, 263, 276
 Fedewicz Maria Bożenna 24

- Feldman David Henry 134
 Ferdynand Józef, arcyksiążę 362
 Fernández Retamar Roberto 272, 276
 Ferraz Geraldo 273
 Fiała Edward 295, 296
 Fierla Adolf 239, 242
 Fik Ignacy 125, 156, 324, 338
 Filler Witold 246
 Flam Jack D. 263, 276, 277
 Formanowicz Marcin 150
 Foryś Kazimierz 96, 99, 100, 124, 234, 237, 242
 Foucault Michel 281, 288, 290, 296
 Franciszek z Asyżu, św. 207, 399, 400
 Franciszek Józef I 361, 370
 Franco Francisco 334
 Franco Jean 263, 276
 Fras Zbigniew 361, 370
 Freud Sigmund 21, 55, 70, 75, 144, 145, 157, 313
 Frewer Ellen E. 265, 276
 Friedländer Saul 39
 Frobenius Leon 245
 Fryde Ludwik 282, 287, 296
 Fuchs Marian 36
- Gadacz Tadeusz 254, 259
 Gadamer Hans-Georg 149, 157
 Galik Piotr 369, 370
 Gall Iwo 216
 Gałczyński Konstanty Ildefons 102, 217
 Gard Roger Martin du 365
 Gardner Sebastian 47, 56
 Garewicz Jan 192, 198
 Gary Romain 21
 Gawor Henryk 108
 Gawroński Bohdan 144, 145
 Gazda Grzegorz 257, 258, 264, 270, 271, 276
 Geertz Clifford 247, 258
 Genette Gerard 67
 Geshuri Meir Shimon 40
 Getzels Jacob Warren 135, 140
 Gil Czesław 121, 131
 Gilbert Martin 362, 365, 370
 Girard René 75
 Głowiński Michał 20, 41, 42, 197, 198, 284, 296, 329, 339
 Goetel Ferdynand 25
 Goethe Johann Wolfgang 20, 33, 150, 284
 Goering Hermann 35
 Goldfarb Phyllis 136
 Gołębiowski Kazimierz 234
 Gołubiew Stanisław 382
 Gombrowicz Witold 12, 58, 66, 69, 71, 72, 74, 217, 281—284, 287, 291—293, 295—297
- Gomulicki Juliusz Wiktor 196, 198, 289, 296
 Gosk Hanna 20
 Górkiwiczowa Janina Barbara 159—161, 163, 165—171, 173
 Grabski Marek 172, 173
 Grimal Pierre 330, 338
 Groński Ryszard Marek 246, 258
 Grottger Artur 26, 376, 380
 Grudzień-Koprowska Weronika 133
 Gruszczyński Marcin 46, 56
 Grynberg Henryk 41, 42
 Grzegorzewska Barbara 252, 258
 Gusdorf Georges 20
- Habsburgowie 361, 368, 370
 Hadaczek Bolesław 295, 296
 Hadyna Jerzy 98
 Hajný Pavel 308
 Halas František 237, 241
 Haller Prosper 249, 258
 Halpin Gerard 137
 Hałas Tomasz 130
 Handke Ryszard 253, 259
 Hanusiak Tadeusz 98
 Hanson Allan 262, 276
 Harris Frank 31
 Harris Marriet B. 137
 Hasenclever Walter 25
 Hašek Jaroslav 25, 361
 Hegel George W.F. 384
 Heidegger Martin 61, 66, 74, 384
 Hellon Michał 176
 Helman Alicja 308, 318
 Herget Winfried 48, 55
 Hernik-Spalińska Jagoda 216, 218
 Heuglin Theodor von 248
 Heydel Magda 275, 277
 Hierowski Zdzisław 239, 242
 Higdon Gene 135
 Hofman Vlastimil 98, 385
 Hołda Renata 361, 370
 Horkheimer Max 75
 Howard Michael 363, 370
 Howe Michael J.A. 134
 Hudziec Mikołaj 309
 Hulewicz Jerzy 9, 13, 45, 81—89, 91, 92, 124, 131, 138, 142, 145, 220, 221, 223, 225, 231, 246, 259, 279, 285, 391, 399, 400
 Hulewicz Wanda 81, 92, 124, 131, 138, 142, 145, 212, 246, 257, 259
 Hulewicz Witold 81, 92, 124, 131, 138, 142, 145, 212, 246, 259

- Hulka-Laskowski Paweł 156
 Husserl Edmund 299
- Iłkiewiczówna Kazimiera 44, 46, 180, 188, 212
 Imdahl Max 87, 92
 Iorga Nicolae 176, 177, 179
 Irzykowski Karol 60, 61, 64, 202, 205, 208, 247, 264
 Isacapt Emil 181
 Iwaszkiewicz Jarosław 116, 188, 194, 400
- Jachimczak Krzysztof 361, 371
 Jackson Philip W. 135, 140
 Jackson Richard L. 263, 268, 271, 276
 Jagiellonka Izabella 177
 Jaglarz Roman 159
 Jakowska Krystyna 197, 198
 Jan Paweł II, św. 387
 Janion Maria 284, 286, 297
 Jankowicz Grzegorz 274, 275
 Januszek Magdalena 307
 Jarosiński Zbigniew 268, 276
 Jarzębski Jerzy 58, 76
 Jasiński Brunon 245, 264, 270, 276
 Jawłowska Aldona 330, 338
 Jaworski Stanisław 21, 68, 76
 Jaworski Wit 74, 77
 Jezus Chrystus 44, 178
 Johnson Lemuel A. 263
 Johnson Mark 69, 76
 Joyce James 15, 26, 31, 156, 312, 322, 331
 Jurczak Zbigniew 163, 169, 173, 392
- Kaden-Bandrowski Juliusz 14, 31, 33, 134, 320
 Kaiszar Adolf 95, 399
 Kaiszar Elżbieta 94, 95, 399
 Kaiszar Wanda 95, 399
 Kajtoch Jacek 167, 173
 Kalicki Rajmund 145
 Kallenbach Józef 245, 274
 Kaltsounis Bill 135
 Kałamacki Jerzy 102
 Kamieńska Anna 253, 259
 Kaniewska Bogumiła 20
 Kant Immanuel 46, 384
 Kaprański Sławomir 363, 370
 Karpiński Franciszek 227
 Kárník Jan 242
 Kartusek Berez 338
 Kasprowicz Jan 33, 109, 150, 369, 370
 Kassow Samuel D. 38
 Kaszyński Stefan Hubert 362, 370
 Kawalec Agnieszka 361, 370
- Kądziela Jerzy 188, 198, 202, 208, 229, 231
 Keller Gottfried 20
 Kendziorek Piotr 41
 Kertész Imre 42
 Kiec Izolda 20
 Kielbiński Czesław 376
 Kierkegaard Søren 57, 69, 76
 Kirchner Hanna 257, 258, 264, 276
 Kisch Egon Erwin 31
 Kisiel Marian 199
 Kisielewski Zygmunt 320
 Klaus-Wartacz Joanna 20
 Klee Paul 181
 Kleiner Juliusz 205, 245, 274
 Klimczyk Joanna 306
 Klak Tadeusz 202, 208
 Kłosiński Krzysztof 19, 29, 42, 291, 297, 328, 339, 348, 359
 Knéžek Libor 238, 243
 Knobelsdorf Kazimierz 150
 Kochanowski Jan 98, 208
 Kocjan Krzysztof 254, 259
 Kogan Nathan 135
 Kogler Rudolf 130
 Kolberová Urszula 233
 Kolińska Krystyna 135, 139, 141, 143, 145, 219, 231
 Koller Jerzy 150
 Kołaczkowski Stefan 196
 Komenda Vlastimil 61
 Komendant Tadeusz 281, 296
 Konarski Marian 376
 Konończuk Elżbieta 162, 173
 Konopnicki Gustaw 248
 Kopyto Władysław 126
 Korczak Janusz 152
 Kossak-Szczucka Zofia 96, 387, 388
 Kostkiewiczowa Teresa 329, 339
 Koszyc-Szołajska Maria 131, 141, 142, 323
 Kotlarczyk Mieczysław 98, 100, 101, 107—109, 112
 Kotlarczykowa Zofia 101, 113
 Kowalczyk Alina 256, 257, 258
 Kowaliszyn Artur 144, 145
 Kowalska Małgorzata 59, 77
 Kowalski Marek Arpad 273, 275
 Kowarski Feliks 388
 Kozak Władysław 20, 324, 341, 342, 359
 Kozicka Dorota 202, 208
 Kozikowski Edward 24, 36, 42, 61, 69, 76, 95, 98—100, 105, 113, 123, 126, 130, 131, 134, 138, 139, 141—143, 145, 155—157, 172, 173, 187, 190, 196, 198, 216, 218, 245—253, 257—259, 261, 262, 264—266, 268, 273—276, 387, 399

- Kozłowska Mirosława 216, 218
 Koźniewski Kazimierz 324, 339
 Krasicki Ignacy 328, 365, 370
 Krasiński Zygmunt 152
 Krassowski Feliks 150
 Krawcowicz Barbara 42
 Krawczyńska Dorota 41
 Kroh Antoni 365, 369, 370
 Kruczkowski Leon 156, 324
 Kruczkowski Leopold 324
 Kryński Stanisław 20, 42, 324, 325, 334, 339, 361, 370
 Kryszak Janusz 257, 258
 Krzemiński Adam 288, 296
 Krzeszowski Tomasz P. 69, 76
 Krzysztoforska-Doschek Jolanta 361, 370
 Krzywicka Irena 322
 Krzywicki Janusz 252, 258
 Krzyżanowski Julian 208, 241, 243, 346, 360
 Ksenofont 328
 Kubie Lawrence S. 140
 Kubisz Jan 238, 239, 242, 243
 Kubisz Paweł 235—238, 240, 242, 243
 Kudliński Tadeusz 99, 365, 366, 370
 Kuglin Jan 138, 219
 Kulczyńska Joanna 245
 Kuncewiczowa Maria 12, 25, 397
 Kunda Bogusław Sławomir 234, 243
 Kurek Jalu 157, 322
 Kuśniewicz Andrzej 362
 Kuźma Erazm 205, 208, 246, 249, 256, 258, 259
 Kwaterko Mateusz 48, 55
 Kwiatkowski Jerzy 33, 42, 188, 198, 202, 208, 210, 218, 229, 231, 246, 247, 259, 321—323, 332, 339
 Kwiatkowski Tadeusz 102, 103
 Kydryński Juliusz 102, 112
- Lachatanare Morulo 271
 Lakoff George 69, 76
 Lamprecht Karl 364
 Landreneau Erick 137
 Lange Antoni 182, 183
 Lann Jewgienij 266, 276
 Latawiec Krystyna 43
 Lawrence David Herbert 31, 156, 322
 Lechoń Jan 194, 397
 Lejeune Philippe 21
 Lemke Sieglinde 263, 276
 Lentas Beata 270, 276
 Leociak Jacek 41
 Leśmian Bolesław 73, 74, 89, 90, 92, 102, 109, 222, 224, 226, 227, 230
 Lévinas Emmanuel 34
- Lewicki Feliks 346
 Liebert Jerzy 102, 188
 Ligęza Wojciech 281, 297
 Limanowski Mieczysław 216
 Linke Monika 275, 276
 Liszniew Elżbieta 130
 Locke Alain 263
 Lombroso Cesare 68, 77
 Longfellow Henry 35
 Loomba Ania 262, 270, 276
 Lorentz Stanisław 212, 218
 Lubas-Bartoszyńska Regina 20, 21
 Lutosławski Wincenty 96
 Lysohorsky Ondra (właśc. Ervin Goj) 237, 240, 242
- Łapiński Zdzisław 283, 297
 Łazarz Władysław 126
 Łoch Eugenia 361, 370
 Łopalewski Tadeusz 209, 212—217
 Łoś Jan Nepomucen 245, 274
 Łotman Jurij 342, 344, 345, 360
 Łukasik Andrzej 136
 Łukasik Stanisław 177, 178, 183
 Łysak Piotr 309
- MacKinnon Donald Wallace 134
 Macpherson James 266
 Maciejewska Irena 50, 56, 63, 65, 76, 77, 191, 198, 202, 208, 271, 277, 319, 339, 371
 Maciejewski Jarosław 103
 Madejski Jerzy 20
 Magritte René 382
 Majakowski Włodzimierz 205
 Majerski Paweł 397
 Majewski Janusz 308
 Majewski Tomasz 41
 Makaruk Katarzyna 41
 Makuszyński Kornel 320
 Malanowicz-Niedzielska Maria 150
 Malawin Władimir W. 74, 77
 Malinowski Bronisław 247
 Małgowska Katarzyna 149
 Man Paul de 24
 Maniu Adrian 180
 Mann Tomasz 331, 362
 Marcuse Herbert 75
 Marczevska Teresa 309
 Marczewski Wojciech 307—309, 312—314, 316, 317
 Marczyński Antoni 249
 Margański Janusz 283, 297, 299, 306
 Maria z Kurowskich 94, 120
 Markiewicz Henryk 266, 274, 276

- Markiewicz Jerzy 376
 Markowski Michał Paweł 30, 168, 173
 Martuszevska Anna 250, 251, 259
 Maryniarczyk Andrzej 329, 339
 Masłow Abraham 140—145
 Matejko Jan 391
 Maternicki Jerzy 361, 370
 May Rollo 140
 Meducka Marta 160, 173, 174
 Mehoffer Józef 96
 Mérimée Prosper 266
 Meryn Mojżesz 36, 37, 38, 39, 40
 Michałowska Danuta 103, 113
 Michałowski Janusz 310
 Miciński Tadeusz 28, 224
 Mickiewicz Adam 51, 204, 212, 215, 227, 314, 315, 369, 397
 Midgley Mary 47, 55
 Mielicka Halina 162, 171, 173
 Mikuta Marian 98
 Milewska Wacława 369, 370
 Milewski Bogusław 254, 259
 Miller Edith 137
 Miller Jan Nepomucen 95, 196, 257, 388
 Milton Sybil 39
 Miłosz Czesław 12, 89, 92, 210
 Misky Leon 388
 Misky Ludwik 79, 172, 185, 373, 391, 395, 399—401
 Moles Abraham 46, 55
 Molisak Alina 41
 Morcinek Gustaw 239
 Morstin Ludwik Hieronim 150
 Morus Tomasz 328
 Mościcka Michalina 124
 Mościcki Ignacy 105
 Motloch Antoni 130
 Muchowski Jakub 42
 Munch Edvard 87
 Munk Andrzej 309
 Munthe Axel 42
 Musil Robert 362
 Mussolini Benito 156

 Nadolska-Styczyńska Anna 246, 259
 Nałkowska Zofia 12, 320, 397
 Nałkowski Wacław 248
 Napierski Stefan 177, 178, 183
 Narutowicz Gabriel 11, 338
 Naszkowski Marian 20
 Nerval Gérard de 35
 Neuger Leonard 25, 42, 52, 55, 191, 196, 198, 202, 205, 208, 238, 243, 319, 339

 Nęcka Edward 133, 135—140, 145
 Niemojewski Andrzej 137
 Nietzsche Friedrich 75, 362, 366, 384
 Nora Pierre 302
 Norwid Cyprian Kamil 196, 198
 Noskowski Witold 150
 Novalis 70, 73, 77
 Nowakowski Andrzej 164, 173
 Nowakowski Józef 190, 198
 Nowakowski Zygmunt 26, 31
 Nowicki Bogdan 369, 370, 391
 Nowicki Jan 310
 Nycz Ryszard 24, 28, 30, 168, 173, 182, 183, 392

 Ochab Maryna 348, 359
 Okopień-Sławińska Aleksandra 329, 339
 Olbracht Jan 177
 Olszewska Maria Jolanta 160, 173, 364, 366, 370
 Olszewski Tadeusz 219, 220, 231
 Orgelbrand Samuel 247
 Orłowski Hubert 181, 182
 Orłowski Wacław 188, 319
 Orzechowski Andrzej 74, 77
 Ossendowski Ferdynand Antoni 212, 249, 254—256, 259
 Osterloff Barbara 216, 218
 Osterwa Juliusz 210, 212
 Owen Robert 328
 Ozols Leonard 141

 Pacholski Arkadiusz 59, 77
 Pajewski Janusz 364, 365, 371
 Paluch Janusz 112, 400
 Panek Józef 204
 Parandowski Jan 31
 Passos John Dos 31
 Paszek Jerzy 25, 42, 52, 55, 202, 208, 219, 231, 238, 243, 290, 297, 328, 339, 392
 Pawlicki Michał 310
 Pawlik Bronisław 309
 Pawlikowska-Jasnorzewska Maria 12, 96, 150, 212
 Peiper Tadeusz 31, 150, 205
 Perzyński Włodzimierz 320
 Pessel Włodzimierz 254, 265, 275
 Pessoa Fernando 180
 Petherick John 248, 265, 276
 Philipide Alexandru 179
 Piaggia Carl 248, 265
 Piasecki Sergiusz 31
 Pieradzki Ferdynand 204
 Pietrasik Zdzisław 308, 318
 Picchia Menotti del 273

- Pilniak Borys 31
 Piłaszewicz Stanisław 253—255, 259
 Piłsudski Józef 25, 321, 338, 369, 392
 Piwowarczyk Andrzej 367, 371
 Platon 63, 328, 353
 Płażek Feliks 152
 Płoszewski Leon 32
 Podraza Antoni 247, 259
 Podsiad Antoni 328, 339
 Pokrasenowa Maria 202, 208
 Pomirowski Leon 187, 198
 Popiel Jacek 102, 113
 Popławski Jan Ludwik 68, 77
 Porządkowski Edward 245, 259, 262, 265, 276, 388, 391
 Primoratz Igor 304, 306
 Prochownik Leonard, ks. 121
 Prokop Jan 239, 243, 264, 270, 276
 Prokopiuk Jerzy 70, 77
 Pronaszko Andrzej 324
 Pronaszko Zbigniew 96, 98, 117—119, 211, 377, 384, 385, 388, 399, 400
 Proust Marcel 20
 Próchnicki Włodzimierz 19, 252, 258, 259, 262, 276
 Prus Bolesław 301
 Pruszyński Ksawery 15, 31, 156, 334
 Przeczek Wilhelm 233
 Przesmycki-Miriam Zenon 26, 32
 Przyboś Julian 12, 66, 202, 205, 208, 210
 Przybyszewski Stanisław 14, 224, 333, 369, 370
 Purdy Anthony 272, 276
 Putzlacher-Buchta Renata 233
- Radkowska-Walkowicz Magdalena 254, 258, 265, 275
 Radzicki Józef 140, 145
 Rataj Andrzej 104, 105, 113
 Ratajczakowa Dobrochna 20
 Ratajewicz Gabriela 269, 276
 Rawiński Marian 152, 158
 Reade Winwood 265, 276
 Renan Ernest 137
 Renz Regina 160, 173, 174
 Ricoeur Paul 59, 69, 77, 299, 302, 303, 305, 306
 Ringelblum Emanuel 36—40
 Rittner Tadeusz 320
 Rodak Paweł 42
 Rolland Romain 20
 Romanowiczowa Zofia 397
 Rosenfeld Alvin H. 42
 Rosner Katarzyna 41
 Rostworowski Karol Hubert 152
 Roth Józef 361, 362
 Rousseau Jean-Jacques 21, 48, 73, 116
- Rozmus Jacek 361, 371
 Różańska Grażyna 171, 174
 Rózewicz Tadeusz 33, 397
 Rudel Atessa (Zegadłowicz) 112, 388, 390—394, 396, 400, 401
 Rudnik Czesława 240, 243
 Rumkowski Chaim 38, 40
 Runco Mark 134
 Ruskin John 156
 Ruth-Buczowski Marian 25
 Rutkowski Adam 36
 Ruzamski Marian 25, 26, 30, 35, 42, 116, 120, 124—126, 128, 131, 149, 156, 158, 175, 183, 344, 345, 360, 377, 378
 Rybkowski Tadeusz 363, 370
 Rychliński Jerzy B. 249, 259
 Rychłowski Franciszek 216
 Rymkiewicz Jarosław Marek 89, 92, 188, 198
- Sábato Ernesto 135, 145
 Said Edward W. 262, 272, 276
 Saint-Simon Claud Henri de 328
 Salamon Agnieszka 84
 Sandauer Artur 20
 Sapieha Adam Stefan 120
 Sartre Jean-Paul 21, 303
 Saulescu Mihail 181
 Scheler Max 69
 Schelling Friedrich Wilhelm Joseph von 59
 Schiller Leon 28
 Schmidt Jacek 262, 276
 Schopenhauer Artur 192, 198
 Schönker Henryk 39, 40
 Schönker Leon 39, 40
 Schreiber Hanna 262, 263, 276
 Schulz Brunon 12, 391
 Schweinfurth Georg August 248, 265, 276
 Seifert Jaroslav 237, 241
 Sejda Kazimierz 370
 Seweryn Tadeusz 105
 Sienkiewicz Henryk 251, 252, 256, 259
 Sienko Maria 366, 371
 Sikora Sławomir 247, 258
 Sikora Tomasz 21
 Simonton Dean Keith 134, 137, 138, 140
 Sinko Tadeusz 245, 246, 257, 259, 274—276
 Siwiec-Cielebon Michał 115
 Skarżanka Hanna 310
 Skiwski Jan Emil 43, 44, 46, 47, 49, 55, 56
 Skwarek Irena 31, 42, 219, 231, 290, 297, 331, 339
 Slemo Stephen 272, 276
 Sławiński Janusz 20, 215, 218, 329, 339
 Słonimski Antoni 150, 194, 397

- Słowacki Juliusz 189, 224, 295
 Sobieski Jan III 177
 Sobolewska Elżbieta 42
 Sokolewicz Zofia 253—255, 257, 259
 Sokrates 295, 353
 Solomon Robert C. 46, 47, 48, 56, 303, 304
 Sowiński Janusz 265, 276
 Stabro Stanisław 68, 77, 319
 Stachelska Maryla (Wrzosek) 141, 219, 220, 226, 228
 Staff Leopold 109, 222, 397
 Stala Marian 102, 113
 Stanisławski Jan 391
 Stanisławski Przemysław 362, 371
 Stefanowska Zofia 20
 Stein Morris I. 139
 Stempowski Jerzy 64
 Stendhal (właśc. Marie-Henri Beyle) 21
 Stern Anatol 245, 257, 259, 264, 268, 276
 Stępnik Krzysztof 264, 277, 361, 370
 Strug Adam 323
 Studencki Władysław 28, 42, 150, 156, 158, 187, 188, 198, 229, 231
 Studnicki Gustaw 100, 113, 122, 131, 160, 173
 Stwosch Wit 111
 Suchocki Wojciech 92
 Suknarowski Franciszek 391, 392, 394
 Św[ierzowicz] Jan 324, 339, 353, 360
 Sykucka Danuta 213, 218
 Szacki Jerzy 329, 339
 Szałagan Alicja 175
 Szantroch Tadeusz 95, 388
 Szczepańska Anita 46, 55
 Szekspir William 151, 152, 271
 Szewczyk-Haake Katarzyna 81, 92, 264, 269, 271, 273, 277
 Szpakiewicz Mieczysław 216, 218
 Szpingier Zbigniew 151, 400
 Sztajnsberg Marian 138
 Szukalski Stanisław 125, 375, 376, 382
 Szybalska Zofia 124
 Szykowski Marian 274
 Szymanowski Kornel 25, 26, 42, 54, 56, 59, 70, 73, 77, 123, 131, 150, 156, 158, 171, 173, 219, 220, 231, 282, 289, 293, 295, 297, 307, 308, 313, 315, 318, 320—325, 332, 333, 339, 341, 347, 360
 Szymański Sebastian 247, 258, 265, 276
 Szyndler Artur 39

 Śniecikowska Beata 267, 277
 Śpiewak Jan 253, 259
 Świerszczyńska Dobrosława 266, 277

 Tanner Michael 47, 56
 Tauba Samuel 119
 Taubówna Norma 119
 Taylor Merlin Moor 249, 250, 259
 Tempka Tadeusz 26
 Tetmajer Kazimierz 222
 Thiele Albert 253, 259
 Thomas Louis-Vincent 254, 259
 Tinayre Marcelle 365
 Tischner Józef 63
 Titz Józef Edmund 99
 Tokarska-Bakir Joanna 247, 258, 265, 276
 Tokarz Aleksandra 144, 145
 Tomasiak Wojciech 365, 371
 Tomczok Marta 299
 Topolski Jerzy 20
 Toporek Zdzisława 162, 171, 173
 Topór Władysław 188, 319
 Torrance Elis Paul 134, 135
 Tramer Maciej 274, 277, 341, 360
 Trietiałow Siergiej M. 28
 Trivedi Harish 275, 277
 Trombski Marek 390, 392, 396
 Trzeźniowski Dariusz 264, 277
 Trznadel Jacek 90, 92
 Trzynadłowski Jan 308, 318
 Tutu Osei 247
 Tuwim Julian 96, 102, 116, 157, 158, 188, 194, 205, 212, 241, 261, 262, 277, 378, 383, 384, 400
 Tylor Charles 46, 56
 Tynecki Jerzy 338, 339
 Tyniecki Józef 324, 331
 Tzara Tristan 180

 Ubertowska Aleksandra 42
 Ukniewska Maria 31
 Ulewicz Tadeusz 103
 Ulicka Danuta 60, 76
 Uniłowski Zbigniew 156, 322
 Urbanowski Maciej 44, 55, 56

 Venuti Lawrence 275, 277
 Vercors (właśc. Jean Marcel Bruller) 35
 Viera Else Rebeiro Pires 275, 277
 Vinea John 180, 181

 Wadowita Marcin 122, 124, 165
 Wakar Krzysztof 75, 761
 Wallach Michael A. 135
 Waluga Grażyna 38
 Warnecki Janusz 216

- Wasilewska Wanda 127, 128, 156, 324, 346
 Waskiewicz Andrzej Krzysztof 257, 258, 259
 Wat Aleksander 245, 264
 Wąsik Józef 130
 Wądolny-Tatar Katarzyna 159, 160, 171, 173, 174
 Wegenke Adam 392, 394
 Wegenke Bolesław 60
 Wegenke Ewa 176, 386, 392, 394, 396
 Wegenke Seweryn 401
 Weiss Wojciech 96, 388
 Wende Ewa 46, 55
 Wernichowska Bogna 94, 113
 Wernikowska Dominika 307, 317, 318
 Węgrzyniak Anna 219
 Węgrzyn Stefan 130
 White Hayden 41, 42
 Wiegandt Ewa 361, 371
 Wierciński Edmund 150
 Wierzbieniec Waław 361, 370
 Wierzyński Kazimierz 194, 212, 397
 Więckowski Zbigniew 328, 339
 Wiktor Jan 197, 388
 Wilczyński Marek 41
 Wilder Hugh T. 304
 Witkacy, zob. Witkiewicz Stanisław Ignacy
 Witkiewicz Stanisław Ignacy 12, 14, 31, 150, 217, 322
 Witlin Józef 25, 181, 197, 204, 212, 369, 370, 397
 Włoczeńska Agnieszka 252, 258, 259, 262, 276
 Wnuk Włodzimierz 197, 198
 Wojciechowski Jakub 31
 Wojda Dorota 261
 Wojnarowski Ryszard 361, 371
 Wojtyła Karol 93, 96, 98—105, 107—113, 117, 118, 130, 387, 399
 Woldan Alois 361, 371
 Wolf Friedrich 28
 Wolnerman Chaim 40
 Wołowicz Grzegorz 41
 Worcell Henryk 31, 308
 Wowro Andrzej/Jędrzej 12, 24, 58, 67, 69, 104—107, 109—111, 142, 390, 399, 400
 Wójcik Mirosław 25, 26, 36, 42, 60, 61, 77, 81, 84, 92, 116, 124, 131, 134, 135, 138, 139, 141, 143, 145, 149, 155, 156, 158, 161, 167, 170, 172, 174—177, 183, 202, 204, 205, 208, 210, 216, 218, 245, 246, 259, 264, 265, 270, 274, 277, 281, 289, 292, 297, 300, 306, 316, 318, 341, 342, 344—347, 350, 354, 360, 381, 382
 Wójcik Ryszard 382
 Wójcik Włodzimierz 387, 390, 397, 401
 Wójtowicz Aleksander 264, 277
 Wóycicki Kazimierz 20
 Wroczyński Kazimierz 209, 212—214
 Wrzesiński Wojciech 361, 370
 Wrzos Konrad 15
 Wyczańska Irena 188, 198, 202, 208, 229, 231
 Wyczółkowski Leon 391
 Wygodzki Stanisław 39
 Wyka Kazimierz 33, 293, 297
 Wyka Marta 33
 Wylężałek Łukasz 386, 389
 Wyrwas-Wiśniewska Monika 262, 272, 276
 Wystouch Seweryn 246, 259
 Wysocka Stanisława 32, 138, 145
 Wyspiański Stanisław 28, 32, 41, 100, 336
 Zacher Edward, ks. 122, 123, 125
 Zajas Paweł 262, 277
 Zakulski Eugeniusz 204
 Zalewski Cezary 168, 174
 Zalewski Marek 309, 314, 315, 318
 Zapolska Gabriela 14, 289
 Zápolya Jan 177
 Zaszkliniak Leonid 361, 370
 Závada Vilém 237, 242
 Zayas Marius de 262, 263, 277
 Zawada Andrzej 246, 259
 Zawadzki Andrzej 75, 76
 Zawistowski Roman 150
 Zawodziński Karol Wiktor 43, 44, 46, 56, 64, 77, 115, 130, 187, 198
 Zaworska Helena 188, 198, 268, 276, 319, 338
 Zborowska Natalia 307
 Zegadłowicz Adam 375, 386, 389, 390, 392—394, 396, 401
 Zegadłowicz Elżbieta (Kaiszarówna) 391
 Zegadłowicz Tytus, ojciec 93—96, 387, 399
 Zegadłowiczowa Maria-Olimpia (Kurowska) 385, 387—389, 391, 393—395, 400, 401
 Zeidler-Janiszewska Anna 30, 41
 Zelwerowicz Aleksander 210, 216, 218
 Zgorzelski Czesław 64, 77
 Ziejka Franciszek 113
 Zielecki Alojzy 160, 174
 Zieliński Stanisław 213, 218
 Ziemianin Adam 112, 394, 396, 400
 Zieniewicz Andrzej 20
 Zienkiewicz Olga 38
 Zientara Maria 369, 370
 Zięba Michał 197, 198, 270, 277
 Ziębińska-Witek Anna 42
 Zimand Roman 20
 Znamirowski Adam 137
 Zuckerman Harriet 137
 Zydel Jan 323

- Żabicki Zbigniew 257, 258, 264, 276
Żechowski Stefan 14, 17, 23, 25—27, 30, 34, 35, 42, 71,
72, 74, 116, 120, 125, 126, 128, 131, 138, 149, 156, 158,
175, 183, 203, 325, 327, 335, 337, 343—346, 349, 351, 355,
360, 375—385, 387, 391, 399—401
Żebrowski Rafał 37
Żeromski Stefan 28, 32, 168, 209, 210, 218, 315, 320
Żeleński Tadeusz Boy 31, 156
Żmigrodzka Maria 284, 286, 297
Żółkiewski Stefan 35, 42, 188, 198, 319, 322, 338
Żuchowski Tadeusz 87, 92
Żukowski Tomasz 41
Żyła Marcin 362, 371
Żyłko Bogusław 342, 360

Indeks sporządziła
Marzena Marczyk

SUMMARIES

Włodzimierz Próchnicki EMIL ZEGADŁOWICZ — POINTS OF VIEW

This article discusses Emil Zegadłowicz's manner of writing novels and dramas. This manner involves combining different aspects of historical reality with the author's individual experience, in his literary works. Zegadłowicz uses political and social aspects to create the background to a story, and his individual experience to construct a personality profile and the destiny of his hero, in order to show the multidimensional nature of literary characters.

In the novel *Zmory...* the historically documented facts presenting life of a small village are interconnected with events from the author's (narrator's) family life. In the novel *Motory*, Zegadłowicz links autobiographical episodes with the political situation at the time of the First World War. Zegadłowicz presents the hero of the novel *Motory* as a symbolic character whose features are analogical to those of a mythological hero.

The hero of the unfinished drama *Sind Sie Jude?* is a real person — Mojżesz Merin, who was fashioned by Zegadłowicz as a symbolic figure as well. Zegadłowicz was writing this drama during the Nazi occupation of Poland. The analysis of literary symbolisation used by Zegadłowicz in this drama results in the reconstruction of Zegadłowicz's mental image of Polish reality under the Nazi occupation.

Although Emil Zegadłowicz's way of creating the narrative world is similar to the strategies used by other representatives of realism in the 20th century, it is also exceptional in that it involves elements of naturalism, symbolism and psychologism.

Krystyna Latawiec EMIL ZEGADŁOWICZ AND HIS SENTIMENTALISM — LINGUISTIC STRATEGIES

Critics often described Emil Zegadłowicz's literary texts as too emotional or even sentimental. At first, he was influenced by naïve Christianity; later, after changing his perspective, he brutalized the reality portrayed in his novels. The analysis of selected poetic motifs, fragments of fiction and readers' letters leads to a conclusion that Zegadłowicz's works can be placed on a scale spanned between the extremes of sentimental tenderness and brutal excitement. Readers' reactions were also highly emotional, creating a peculiar bond with the author, who perfectly sensed the expectations of the mass audience.

Henryk Czubała EMIL ZEGADŁOWICZ'S EXPERIENCE OF THE WORLD

Zegadłowicz's literary narrative, in the interpretation presented in the article, constitutes an attempt to approach The Other by means of imitation (tracing), transgressing one's identity and speaking different languages (Bakhtin's heteroglossia); it is not a communicative game, but a scandalous process of exposing the truth.

The author of *Nightmares...* and *Driving Forces* offers the readers a possibility to share the feelings and experiences with The Other, instead of providing them with empathic and scandalous presentation of The Other as strange and unfamiliar. In this interpretation Zegadłowicz's prose and poetry become spaces where The Other and otherness may be experienced, where the reader has access to the "ways" of participating in The Other.

The author of the article tries to determine why Zegadłowicz was considered demoralising, yet not scandalous. He attempts to prove that the writer's literary language is characterised with heteroglossia and not multilingualism, that literature was for him mostly an art of experiencing The Other and not of his/her representation and that the poetics of co-feeling was closer to Zegadłowicz than that of empathy.

Katarzyna Szewczyk-Haake
ABOUT THE ARTISTIC FRIENDSHIP BETWEEN
EMIL ZEGADŁOWICZ AND JERZY HULEWICZ (ONCE MORE)

The author examines the character of the artistic friendship between Emil Zegadłowicz and Jerzy Hulewicz, using different methods than exploration of sources and biographical studies and choosing interpretation of their works of art to be the starting-point. The subject of a comparative analysis is a book of poetry by Zegadłowicz entitled *Dewy Canticle* with a cover designed by Hulewicz, which may be regarded as a compact verbal-pictorial structure. The analysis conducted with the use of hermeneutics of picture and text allows for the discovery of certain deep concurrence between graphic art and literary text, hardly visible at first sight. This concurrence results from certain existential convictions shared by the artists and expressed in their works of art, emphasising the mysterious, dual, physical and spiritual nature of a man and the world. This common worldview, which can justly be associated with expressionism, made the artists' long-lasting cooperation possible, also when the institutional frames of this cooperation (esp. the „Zdrój” periodical) no longer existed.

Stanisław Dziedzic
EMIL ZEGADŁOWICZ AND KAROL WOJTYŁA. THE AREAS OF
COMMON FASCINATIONS AND SPACES OF INDIVIDUAL CHOICES

Many scholars studying early poetic works of Karol Wojtyła tend to underestimate the influence of Emil Zegadłowicz upon the areas of the future pope's artistic fascinations. When in 1936, *Zmory: kronika z zamierzłej przeszłości* was released, the feelings of excitement and social outrage reached their climax in the provincial town of Wadowice. When another novel – *Motory* — was released two years later, it was proclaimed to be scandalous and morally depraving and, in consequence, confiscated pursuant to court decision.

Fascinated with the early poetic works of Zegadłowicz and with a regional character of “Czartak”, Wojtyła wove these fascinations into his early lyrics which were largely inspired with post-romanticism and the aforementioned regionalism. Most probably, the young poet had read *Zmory*... but the novel did not exert such influence on him that would create a need for literary or any other references in his own works. His ideological and artistic divergence and disagreement with the leftist, cosmopolitan or even nihilistic tendencies popular at that time, Karol Wojtyła included in his early poetry in which — as he claims in a letter written to Mieczysław Kotlarczyk — “he was learning how to speak”, before he was able to “talk” in public. From the artist from Gorzeń Górny, near Wadowice, Wojtyła had learned to make references to “the land of difficult unity”, though he made and understood them differently.

Michał Siwiec-Cielebon
UNSUCCESSFULLY EXCLUDED, EFFECTIVELY UNEXPLOITED.
ARTISTIC AND POLITICAL ACTIVITY OF EMIL ZEGADŁOWICZ AND
THE TOWN OF WADOWICE AND ITS INHABITANTS IN 1935—1939

In the article, the author attempts to present Emil Zegadłowicz's artistic activity and its results in a different light than they were presented before. He draws the readers' attention to the significance of the figure of an artist within his local environment and expectations held with regard to his image, which do not always correlate with the artist's image of himself or which are utterly rejected by him.

Simultaneously, the author does not present Zegadłowicz as a victim of critique of various circles, but as an instigator of scandals, provoked not only by his works but also by the atmosphere of criticism around them. The article juxtaposes the hitherto promoted image of a writer actively participating in the social and

political discourse and, as a consequence, affected by ostracism, with the image of an artist creating scandals for marketing purposes. It also provides information about many minor relations of the writer with his local environment, thus contributing to the study into the history of the region.

Weronika Grudzień-Koprowska
CREATIVE PERSONALITY OF EMIL ZEGADŁOWICZ IN
THE LIGHT OF STUDIES ON CREATIVITY PSYCHOLOGY

The article *Creative Personality of Emil Zegadłowicz In the Light of Studies On Creativity Psychology* presents a profile of the author from Gorzeń Górny, issuing descriptions of his emotionality, motivating systems and relations with others. Using psychological studies examining the influence of society upon creative personality, the first part of the article discusses the role of a social context (family, school, so-called important people, the society) in shaping Zegadłowicz's creative personality.

The second part of the article is an analysis of the writer's creative personality, based on Abraham Maslow's theory of creative self-development. It is also an attempt to describe bright and dark sides of the writer's creative personality and his works, and simultaneously, an endeavour to answer a question about his genius.

Katarzyna Małgowska
IN THE FACE OF CHANGES. THE PHILOSOPHY OF HISTORY BY
ZEGADŁOWICZ — THE PLAYWRIGHT – EXEMPLIFIED BY *SPOONS AND
THE MOON...* [ŁYŻKI I KSIĘŻYC...] AND *A CHILD'S ROOM* [POKÓJ DZIECINNY]

The article is an attempt to reconstruct the vision of history written into plays: *Spoons and the Moon...* and *A Child's Room*. The essay has been divided into two parts: the first one called "*Spoons and the Moon...* There is a way out" and the second one: "*A Child's Room*. The world in a trap." The presented analyses have been conducted in the context of historiosophical issues raised in the plays by Zegadłowicz. An emphasis has been put on significant differences as well as common areas in these works.

The proposed approach sheds light on Zegadłowicz's reflection on history and its rights, and contributes to a new interpretation, a deeper look at the underlying traditions and a re-reading of the selected parts of Emil Zegadłowicz's dramatic works.

Katarzyna Wądołny-Tatar
WADOWICE AND EMIL ZEGADŁOWICZ IN THE WORKS OF JANINA BARBARA GÓRKIEWICZOWA

In the prose of Janina Barbara Górkiewiczowa, concerning mainly Mucharz — a Beskid village — one may find a literary topography of Wadowice. The writer creates it making use of the real toponymy. In the trilogy, *The Faded Years*, the picture of the town comes into existence due to the urban-architectural descriptions, as well as social and interpersonal relationships. The author also devotes her attention to Polish-Jewish relationships in the urban environment. To the main character in the trilogy, to experience the space means to expand it with new elements of maps and routes. *The Faded Years* and the late stories of the writer (*The Village At the Bottom of The Lake*) allow for the comparison of her narration about the town with the vision of Wadowice by Zegadłowicz, which for Górkiewiczowa constitutes an artistic denunciation or even a literary abuse. The references to Mucharz in the works of Zegadłowicz are visible in *Czartak* (an ancient building situated in this village) and folk and historical traditions connected with it.

Jan Burnatowski
THE ROMANIAN TOPICS BY EMIL ZEGADŁOWICZ (NOTES AND COMMENTS)

The article is an attempt to expose one particular aspect of Emil Zegadłowicz's artistic activity which thus far has been rarely recognized. Translation, although it was never the main form of literary activity the author of

Motors used to engage himself in, it was an important sphere of his artistic work, a field which — it should be noted — was usually overlooked by researchers. This form of literature corresponded well with the spirit of The Second Republic of Poland — as a result of the processes taking place in the European policy, Romania seemed to be a natural ally, whereas making Polish readers familiar with the Romanian poetry became an important aspect of reinforcing friendly relationship between the nations. It should be remembered, that translations made by Zegadłowicz are only his individual proposals, a selection of representative texts, which should give the reader a general idea of the Romanian poetry.

Hence, quite a long index of names has been collected in the volume published in 1931 under the meaningful title *The Romanian Topics*. The plural form included in the title suggests that Zegadłowicz's intention was to provide certain synthesis, hence the amalgam character of this publication and the presence of writers who choose very different poetics and different themes. Such an approach creates an impression of a panoramic character of the presented poetics and fictional threads. The importance of these translations is also confirmed by literary criticism of the epoch (Stefan Napierski, Ludwik Evert, Stanisław Łukasik), which paid particular attention to Emil Zegadłowicz's philological skills and essential variety of topics he offered to a Polish reader.

Zbigniew Andres
THE MAIN THEMES IN EMIL ZEGADŁOWICZ'S POETRY

The poetic world of Emil Zegadłowicz has been shaped under the influence of two eras: The Young Poland Movement and the interwar period. The poet's youth, and then, the beginnings of his literary activity, could not leave his later works without any influence. He transferred these experiences onto the new ground, enriching them with new, original aspects, philosophies and formal solutions. References to nature, earth, folk culture and ordinary man were of the biggest importance in his program. In his works a great influence of expressionism, the ideas of which the poet constantly developed and improved, may also be discerned. This scope of themes and motifs he addressed forms a set of interdependent and complementary issues, simultaneously being a reaction to the avant-garde myths of happy civilisation.

The poet from Gorzeń creates therapeutic myths. An open space and lush nature of Beskidy region form a background to this image, whereas a man closely-related to it, as well as nature intertwined with extraordinary, often visionary elements derived from folk beliefs, imagination and feelings, are its main characters. Into this vision of the world, ontological and existential issues are inscribed. The poet draws his audience's attention to universal values. From his pieces, the cosmic circle of time emerges. The idea of metamorphoses of nature becomes a manifestation of eternal co-existence of spirit and matter. The moving circle of time is inscribed in the life of a human being, and the ontological unity with nature and participation in its mystery prevents one from evanescence and nothingness, protects one, making one's life meaningful. It brings one closer to transcendence.

Marian Kisiel
ECSTASY AND WAIL
ON ONE OF EMIL ZEGADŁOWICZ'S BALLADS.

The article constitutes an interpretation of Emil Zegadłowicz's *Ballada o wietrze wiosennym* [*Ballad of a Spring Wind*] that opens a six-volume cycle — *Dziewanny* [*Mulleins*] (1926). The author indicates the musical (due to echolalia) and sensual (owing to synaesthesia) character of the work and emphasises the combination of pagan and Christian elements in it (conception of solarism). The poem treats of joy (ecstasy) of the lyrical subject, provoked by the view of the sunrise, and it opens the way for wail announced by *Ballada o wierzbach pośród których przemknął duch matki* [*The Ballad of Willows Among Which The Mother's Ghost Sidled*] — another poem from the cycle.

Tadeusz Bujnicki
LAUGHING AT ZEGADŁOWICZ. TWO PARODIES

This article examines two parodies of Emil Zegadłowicz's poetry, written in the 1930s (by Kazimierz Wroczyński and Tadeusz Łopalewski) and broadcast in Vilnius as part of a comedy radio programme scripted by Teodor Bujnicki. They were supplemented with a parodic fragment in Bujnicki's radio drama, *Ballada o teatralnym kryzysie* [*Ballad on the Crisis of Theatre*], which has been analysed separately. The parodies, which are situated within a regional context and make use of a humorous hyperbole of the folkloristic elements of Zegadłowicz's work (especially cycles of carols and gadabouts), are a jibe at the author's self-conscious stylisation. Their reproduction of the poet's style and punctuation *ad absurdum*, as well as their conflation of various themes and tropes present in his poetry, have a predominantly ludic and entertaining effect, which is satirical only to a lesser degree.

Anna Węgrzyniak
LOVE POEMS BY EMIL ZEGADŁOWICZ

The essay explores Emil Zegadłowicz's lyrical *Heathers* dedicated to Maria Stachelska on the second anniversary of their romance. Taking into consideration the structure of the volume's plot, the author notices that the "love diary" created by the poet uses various lyrical models, as the psychosomatic idea of the bond with the cosmos helped Zegadłowicz to keep the balance between the spiritual and the bodily. The poet seamlessly combines the expressionist "emotional frenzy" with the romantic *l'amour passion*. A heatherly meadow plays a role identical to the one played by a sycamore in Karpiński's poetry, or by raspberry bushes in the poems by the author of *The Meadow*. The analysis of the poems shows many affinities with Leśmian's poetry. When, for example, the lover dreams about Maryla, the heathers dream their dream about her hands, and after the dusk, the world starts to "wither". In order to record different states of the lyrical subject Zegadłowicz reaches out for the baroque, sentimental and romantic literary traditions.

Urszula Kolberová
BESKID MOUNTAINS IN THE LITERARY WORKS BY EMIL ZEGADŁOWICZ AND
POETS FROM THE OTHER SIDE OF THE CZECH-POLISH BORDER

This article presents Polish and Czech poetry about Beskid Mountains, written in Czechoslovakia in the interwar period — that is the period of artistic activity of Emil Zegadłowicz. It juxtaposes the works of poets from Czech side with the literary output of the *Czartak* artist. In this article, apart from Beskid Mountains, issues such as regionalism, slang and dialect styling, as well as Czech accents in the works of Emil Zegadłowicz are being discussed. Among the Czech and Polish authors composing poetry on the Czech side of the border, works of Jan Kubisz, Paweł Kubisz, Adolf Fierla, Vilém Závada, Ondra Lysohorský and Petr Bezruč and poets who are loosely associated with the Beskid region — Jaroslav Seifert and František Halas — have been analysed.

Joanna Kulczyńska
NIAM NIAM... — A POETIC JOKE?

Niam niam. Antologia poezji murzyńskiej, an apocrypha by Edward Kozikowski and Emil Zegadłowicz (Wadowice 1923), may be regarded as an experiment inspired by some futuristic works. The theme of exoticism was extremely popular in the interwar period (1918—1939). Asian and African motifs were present in nearly all fields of art at that time and their occurrence in literature often determined a significant readership success.

The exotic staffage was also important for the poetry. *Niam niam...* is an authentic name of an African tribe. A testimony to the "truthfulness" of the artistic message, which is given in the preface informing the readers about the circumstances of the translation process and the important characteristics of the Negro poetry, is confirmed

by the vocabulary that consists of authentic names. The imitation of primitive societies' oral literature has also been a very interesting procedure. The exotics of the volume has been emphasized by its editorial form, which suggests an influence of the African art. *Niam niam... combines features* of travesty and pastiche.

The poetry volume consists of three parts: mythical-historical, moral, and a collection of proverbs. Not only does it seem to be a successful literary experiment combining the innovative form and the linguistic innovation, but also a good joke, though not understood in due time.

Dorota Wojda
PREPARING THE IMAGE OF A NEGRO IN *NYAM NYAM*
ANTHOLOGY BY EDWARD KOZIKOWSKI AND EMIL ZEGADŁOWICZ

The article "Preparing the Image of a Negro in *Nyam Nyam* Anthology by Edward Kozikowski and Emil Zegadłowicz" presents an interpretation of texts published in 1923 as a collection of African poetry in translation, which was in fact a literary mystification. The concepts of postcolonial criticism are used to analyze some racial stereotypes reviewed by the authors of performance art and to demonstrate how they project their own ideas of regionalism and primitivism on the characters in their poems, thereby committing an act of symbolic anthropophagy.

Wojciech Ligęza
SCHOOL AS A SYSTEM OF OPPRESSION

In present considerations, the author compares two novels: *Zmory...* (1935) by Emil Zegadłowicz and *Ferdydurke* (1937) by Witold Gombrowicz, finding common elements, such as the functioning of school education system degrading an individual and unifying different behaviours and ways of thinking. In both novels, the closed space of school, which resembles that of a prison, where knowledge is tantamount to power and constant control deprives one of freedom, is such a common element. A defenceless character, subjected to ideological indoctrination and shaped in accordance with the rules of social obedience, is searching for self-fulfillment outside the enforced system. He uses anarchical gestures as his support, placing his faith in the stimulating attributes of youth and immaturity (in case of Gombrowicz's novel) or developing his artistic sensibility, yielding to the laws of his budding sexuality (motifs that can be found in Zegadłowicz's piece).

In further parts of the article, such aspects as: destructions and exposures of school system, forms of social violence, tools and methods of exercising power and cultural references to literary studies on aberrative education, have been discussed. From this perspective, novel poetics and techniques of literary representation of the oppressors and their victims become significant. To that end, Emil Zegadłowicz chooses lampoon and travesty, whereas Gombrowicz prefers intellectual analysis and grotesque. Zegadłowicz's travesties expose monstrosity of the presented world, while Gombrowicz's grotesque is used to confront spontaneous life with defunct, anachronical methods of education.

Marta Tomczok
CASTING AND FORGING DICE
HOW TO READ *ZMORY...*TODAY?

In the article entitled "Casting and Forging Dice. How To Read *Zmory...*Today?" the results of juxtaposition of Zegadłowicz's prose with contemporary humanistic reflection on the past and history have been presented. Paul Ricouer's *Memory, History, Forgetting* appears to be of particular importance to the present study, as it allows the audience to read *Zmory...* as a text about the individual nature of memory and the curse of otherness. The analysis of metonymy, metaphors, selected homoerotic and anti-Semitic motifs found in the text, has been performed to serve that purpose. The article consists of four short parts which are devoted to: the aforementioned rhetorical figures, narrative reality, homoeroticism and anti-Semitic stereotypes respectively.

Magdalena Januszek, Natalia Zborowska
THE CELLULOID NIGHTMARES. EMIL ZEGADŁOWICZ IN THE EYE OF THE CAMERA

The authors of the article believe that the director — Wojciech Marczewski — in his screening of Emil Zegadłowicz's *Zmory...* [*Nightmares...*], presented a chronicle of provincial Galician past from the time period when Austro-Hungarian monarchy was in its decline, simultaneously alluding to the political system which existed at the time of The People's Republic of Poland. Marczewski's film is a photoalbum viewed with the eyes of an adult recollecting his life, in which photos are not kept in chronological order but composed into sequences and streams of reflection upon the process of growing up and becoming a self-aware individual, mature enough to define his own mental identity. The film version of *Zmory...* screened according to analytical introspection of Emil Zegadłowicz is an artistic paean — a praise of individualism.

Stanisław Stabro
EMIL ZEGADŁOWICZ'S *MOTORY* — REREAD YEARS AFTER

Today, Emil Zegadłowicz's *Motory* [*Motors*] should be read in the context of his artistic and ideological evolution and in reference to his earlier prose of autobiographical character: *Żywot Mikołaja Srebrempisanego* [*The Life of Mikołaj Srebrempisany*], *Zmory...* [*Nightmares*], *Martwe morze...* [*Dead Sea*]. How should one interpret *Motory* today? Only as an erotic novel? Or should one take into consideration the three modes of utopian thinking which the main character represents — the utopia of sex, art and leftist political activity. Perhaps the proposed method of text interpretation, which already belongs to the bygone era, will expose the novel's new contemporary meanings.

Ewa Bartos
"CHEMOBRAIN"
AN ATTEMPT TO INTERPRET *MOTORS* BY EMIL ZEGADŁOWICZ

Lwow events initiated by the workers' strike on 14th of April 1936, and a brutally suppressed demonstration during the funeral of Kozak on 16th of April 1936, constitute, as Mirosław Wójcik proves, the basis for *Motors* by Emil Zegadłowicz. This article is an attempt to analyze and interpret another of the author's famous novels — *Nightmares* — with particular attention paid to history, politics and eroticism — the three elements that, merging in the piece, serve the writer as perfect building blocks for the creation of his self-image and the conceptions of the future readings of the novel.

Jacek Rozmus
GALICIA AND WORLD WAR II (1914—1918) IN *MOTORY* BY EMIL ZEGADŁOWICZ

The way Emil Zegadłowicz shows Galicia in his prose is completely different from its representations both in Polish and Austrian literature. The originality of the literary creation of Galicia ensues from the fact that the author of *Motory* spent his childhood and early life in the small Galician town — Wadowice. Zegadłowicz showed the militarism of the 19th century and The Great War 1914—1918 precisely from this perspective, with a great influence of Beskid folklore and different attitudes of Polish, Austro-Hungarian and Russian citizens.

Redakcja
MAŁGORZATA POGLÓDEK

Projekt okładki
MAREK FRANCIK

Redakcja techniczna, skład i łamanie
MAREK FRANCIK

Copyright © 2015 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-8012-260-4
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-8012-261-1
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 26,5. Ark. wyd. 33,5.
Papier Alto 80g, vol. 1,5. Cena 74 zł (+VAT)

Druk i oprawa: „TOTEM.COM.PL Sp. z o.o.” Sp.K.
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

EMIL ZEGADŁOWICZ • DALEKI I BLISKI

Więcej o książce

CENA 74 ZŁ
(+ VAT)

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-8012-261-1